

**ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА
«ПОЛІТОЛОГІЯ»
POLITICAL SCIENCE**

**для провадження освітньої діяльності
на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти
для підготовки здобувачів ступеня доктора філософії**

ДИСЦИПЛІНА

ПРАКТИКА ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН

галузь знань:

05 «Соціальні та поведінкові науки»

спеціальність:

052 «Політологія»

кваліфікація:

доктор філософії у галузі «Соціальні та поведінкові науки»
за спеціальністю «Політологія»

СИЛАБУС

Практика викладання фахових дисциплін

ОБОВ'ЯЗКОВІ ОСВІТНІ КОМПОНЕНТИ ОНП

1. ЦИКЛ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

ВИКЛАДАЧІ:

НАГОРНЯК Тетяна Леонтіївна

доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології, декан факультету «Києво-Могилянська школа професійної та неперервної освіти»

email: t.nagornyak@ukma.edu.ua

КРАВЧУК Наталія Ярославівна

доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри міждисциплінарної освіти, факультет «Києво-Могилянська школа професійної та неперервної освіти»

email: n.kravchuk@ukma.edu.ua

ОБСЯГ ГОДИН НАВЧАЛЬНОГО НАВАНТАЖЕННЯ:

Загальний обсяг годин

– 90 год. / 3 ECTS

з них:

▪ Лекції	– 4 год.
▪ Семінари (звітний семінар)	– 4 год.
▪ Практикуми (асистентська практика)	– 22 год.
▪ Самостійна робота	– 60 год.

Семестр викладання:

4-й

Форма підсумкового оцінювання:

залік

2. АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна спрямована на формування навичок студентоцентрованого викладання й здатності моделювати, організовувати і проводити навчальні події та форми аудиторної роботи відповідно до визначених навчальних результатів.

Аспіранти розвинути навички викладання фахових дисциплін (в рамках навчального плану підготовки здобувачів бакалаврської та магістерської програм НаУКМА за спеціальністю «Політологія» та міждисциплінарних освітніх програм, які розроблені і реалізуються на факультеті «Києво-Могилянська школа професійної та неперервної освіти»); вміння моделювати навчальні події і взаємодіяти зі студентами в аудиторії під час проведення занять, апробують поєднання аудиторного і дистанційного навчання, уміння застосовувати форми оцінювання результатів навчання, а також здатність налагоджувати комунікацію і вирішувати проблемні ситуації під час проведення занять, діяти толерантно і демонструвати принципи академічної доброчесності та високої академічної культури.

Залучення аспірантів до підготовки силабусів дисциплін, розробки та моніторингу освітніх програм, відвідування і проведення інтерактивних занять за фаховим спрямуванням допоможе сформувати власну викладацьку стратегію і поглибити знання щодо організації навчального процесу, сприятиме розвитку власних викладацьких компетентностей.

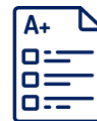
3. МЕТА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу – розвинути навички моделювання і реалізації навчального процесу відповідно до визначених навчальних результатів. Завданнями курсу є: підготовка навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін (зокрема, силабусів); відвідування навчального заняття досвідченого викладача-наставника; формування та виконання індивідуальних планів проведення занять, що відповідають робочій програмі та силабусу навчальної дисципліни і включають форми навчання і оцінювання, координацію самостійної роботи студентів, елементи дистанційного навчання і комунікації зі студентами; залучення до організації наукових заходів у рамках науково-дослідної теми факультету «Києво-Могилянська школа професійної та неперервної освіти». За результатами практики проведення занять, аспіранти мають підготувати звіт, який включає самооцінювання. Колегіальне оцінювання результатів практики сприятиме умінню презентувати результати роботи.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ, МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ І НАВЧАННЯ, ФОРМИ ОЦІНЮВАННЯ

Результати навчання	Методи викладання і навчання	Форми оцінювання
РН02. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми політичних наук державною та іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у провідних наукових виданнях.	Підготовка плану проведення занять і навчальних матеріалів. Розробка силябусів і критеріїв оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.	Оцінювання розроблених силябусів навчальних дисциплін та критеріїв оцінювання знань здобувачів вищої освіти.
РН04. Формулювати проблеми, конструювати дизайн та використовувати кількісні та якісні методи під час проведення теоретичних та/або прикладних досліджень.	Підготовка та проведення навчальних занять, симуляційних прав, групових проєктів, модельованих засідань міжнародних організацій тощо.	Колегіальне обговорення і оцінювання проведення навчальних занять (в класичних та інтерактивних формах).
РН08. Організовувати і здійснювати освітній процес у галузі політичних наук, формувати його наукове, навчально-методичне і нормативне забезпечення, розробляти і викладати спеціальні навчальні дисципліни у закладах вищої освіти.		Оцінювання розробки навчальних кейсів та літератури, що запропонована аспірантом для підготовки до їх розв'язання.
РН09. Глибоко розуміти загальні принципи та методи соціально-поведінкових наук, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері політичних наук та у викладацькій практиці.	Академічне менторство та співвикладання навчальних дисциплін з досвідченими викладачами. Колегіальне обговорення і оцінювання результатів	Заповнена форма самооцінювання
РН10. Керувати дослідницькою та інноваційною діяльністю, організовувати роботу колективу дослідників.		

ЗМІСТ КУРСУ

ВСУПНЕ СЛОВО

Освітня компонента «Практика викладання фахових дисциплін» спрямована на застосування теоретичних знань, які аспіранти здобули на курсі «Викладання в системі вищої освіти» для підготовки та викладання фахових дисциплін; розвиток навичок моделювання і реалізації навчального процесу відповідно до визначених навчальних результатів.

Особливо важливою є власна рефлексія і оцінка аспірантами кожного проведеного заняття. Рефлексія допомагає аспірантам навчитися краще планувати навчальне заняття, створювати в аудиторії творчу й активну атмосферу. Важливо, щоб аспіранти відвідували заняття один одного для обміну досвідом. Презентація звіту відбуватиметься на спеціальному звітному семінарі. Оцінка за участь в обговоренні звітів колег на звітному семінарі є складовою навчального рейтингу за практику в цілому.

5. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ: ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

 Тема заняття	Загальна кількість годин	Лекції	Практикуми	Самостійна робота
Тема1. Міждисциплінарність у навчально-методичному забезпеченні та практиці викладання фахових дисциплін.	4	2	-	2
Тема 2. Інтерактивні методи в практиці викладання фахових дисциплін.	4	2	-	2
Заняття в аудиторії (асистентська практика)	74	-	22	52
Звітний семінар	8	-	4	4
Всього:	90	4	26	60

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Теми занять	Обсяг
1	Тема 1. Міждисциплінарність у навчально-методичному забезпеченні та практиці викладання фахових дисциплін. 1.1. Міждисциплінарний підхід у сучасній освіті. 1.2. Інтеграція міждисциплінарних підходів у практику викладання навчальних дисциплін. 1.3. SDG-2030 в темах фахових дисциплін. 1.4. Виклики та переваги міждисциплінарної освіти.	2 год.
2	Тема 2. Інтерактивні методи в практиці викладання фахових дисциплін. 2.1. Роль інтерактивних методів в системі змішаного навчання. 2.2. Основні технології та методики проведення інтерактивних занять. 2.3. Практики розробки інтерактивного заняття. 2.4. Підготовка та проведення воркшопів, інтерактивних навчальних занять, симуляційних прав та групових проєктів. 2.5. Моделювання засідань міжнародних організацій як форма гейміфікації навчального процесу.	2 год.
3	Заняття в аудиторії (асистентська практика)	22 год.
4	Звітний семінар <i>Резюме та рефлексія:</i> ▪ Переосмислення отриманого досвіду під час відвідування занять у досвідченого викладача. ▪ Обговорення основних проблем та викликів, з якими стикнулися аспіранти при підготовці та проведенні занять.	4 год.
5	Разом аудиторних годин	30 год.

6. ДЖЕРЕЛА / ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основна

1. Брінклі А. Активне навчання: методи та практики. Нью-Йорк: McGraw-Hill, 2015.
2. Гончаров А. Що таке інтерактивні методи навчання. Bestclevers. 25 жовтня 2024. URL: <https://www.bestcleverslms.com/porady/shcho-take-interaktyvni-metody-navchannia/>
3. 20 інтерактивних методів навчання. Освіта нова. 27.01.2020. URL: <https://osvitanova.com.ua/posts/3286-20-interaktyvnykh-metodiv-vykladannia>
4. Коломієць А.М., Локшина О.І. Сучасні освітні технології у вищій школі. Київ: Видавництво КНЕУ, 2019.
5. Маляров М., Христич В., Шевченко Р. Інноваційні технології, форми та методи здійснення освітньої діяльності в ЗВО: Курс лекцій. Харків, 2024. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/20677/1/%D0%86%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97%D0%9A%D1%83%D1%80%D1%81%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9.pdf>
6. Нагорняк Т., Кравчук Н. Інтерактивні методики в практиці викладання фахових дисциплін. Путівник для здобувачів наукового ступеня доктора філософії. Київ: НаУКМА, 2024.
7. Нарожна Н. І. Методика викладання фахових дисциплін: Практикум / Н. І. Нарожна. Київ: Видавництво «Ліра-К», 2017.
8. Осмоловська О.Г. Активне та інтерактивне навчання: теорія, методика, технології. Київ: Видавництво «Освіта», 2018.
9. Сендфорд К. Ігрові технології у викладанні. Лондон: Routledge, 2020.
10. Теслюк В.М. Розвиток педагогічної майстерності викладача: Монографія. К : Видавництво «Ліра-К», 2019.
11. Товкан С.П. Дебати як технологія формування критичного мислення студентів. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2021.

7. ОЦІНЮВАННЯ

УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ ДИСЦИПЛІНИ

Форми оцінювання	Кількість	Максимум балів	Разом
Відвідування та аналіз навчального заняття	1	10	10
Підготовка силабусу дисципліни і критеріїв оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти	1	20	20
Підготовка та проведення навчальних занять	10	30	30
Участь в моніторингу / громадському обговоренні ОП	1	10	10
Звітний семінар та участь в обговоренні звітів колег	1	30	30
Разом			100

ВИМОГИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Кількість балів за один вид робіт	Критерії оцінювання
Підготовка та проведення навчальних занять	
30	Заняття підготовлені і проведені на високому рівні; чітко сформульовано цілі заняття і відповідність очікуваних результатів програмним вимогам; вдало підібрані інтерактивні методики та використані сучасні технології навчання; матеріал відповідає навчальним стандартам і враховує специфіку аудиторії; під час заняття використано різні формати подачі матеріалу для максимального залучення студентів; чітко розподілений час для кожного етапу заняття; своєчасне завершено дискусії та практичні завдання; аспірант демонструє глибоке знання теми, здатність відповідати на питання та пояснювати складні концепції доступною мовою, а також вміння спрямовувати дискусії, задавати уточнюючі питання, стимулювати думки та вирішувати конфлікти.
20-29	Загалом заняття підготовлені і проведені на достатньо високому рівні. Цілі заняття сформульовані, проте очікувані результати могли б бути визначені більш детально відповідно до програмних вимог. Інтерактивні методики обрано вдало, хоча використання сучасних технологій навчання може бути розширене для більшого залучення студентів. Матеріал відповідає навчальним стандартам та враховує специфіку аудиторії. Час розподілено досить ефективно, дискусії та практичні

	завдання завершено у встановлений термін. Аспірант демонструє знання теми, здатність відповідати на питання та пояснювати складні концепції, хоча деякі пояснення можна було зробити чіткішими, а дискусійний процес – більш структурованим. Загалом, проведене заняття відповідає вимогам, проте є можливості для подальшого вдосконалення.
1-19	Загалом, заняття підготовлені і проведені на задовільному рівні. Цілі заняття сформульовані, проте очікувані результати не завжди відповідають усім програмним вимогам і могли бути визначені детальніше. Інтерактивні методики обрано задовільно, однак використання сучасних технологій навчання є обмеженим і не завжди сприяє максимальному залученню студентів. Матеріал відповідає навчальним стандартам та враховує специфіку аудиторії, проте деякі частини потребують додаткової роботи для покращення зрозумілості. Аспірант демонструє базові знання теми і здатність відповідати на питання, проте пояснення складних концепцій іноді залишають бажати кращого, а процес дискусії – більш чіткої структури. Загалом, проведене заняття відповідає вимогам, проте є значний простір для вдосконалення.
0	Завдання не виконане у визначений викладачем термін.
Відвідування та аналіз навчального заняття	
10	Аспірант продемонстрував ґрунтовну самостійну підготовку до заняття, яке відвідав, врахувавши специфіку освітнього процесу, що дозволило йому детально проаналізувати організацію, методику викладання та комунікативну взаємодію. Поданий звіт (згідно додатку 1) вирізняється глибиною критичного аналізу, логічною аргументацією, що підтверджується конкретними прикладами та конструктивними рекомендаціями для вдосконалення. Аналіз заняття відзначається високою структурованістю, ясністю викладу та дотриманням академічних стандартів, що свідчить про високий рівень професійних компетенцій аспіранта.
5-9	Аспірант продемонстрував самостійну підготовку до відвіданого заняття, враховуючи специфіку освітнього процесу, що дозволило досить детально проаналізувати організацію, методику викладання та комунікативну взаємодію. Поданий аналіз заняття вирізняється відносною глибиною критичного аналізу та логічною аргументацією, яку підтверджують конкретні приклади та рекомендації для вдосконалення.
1-4	Аспірант продемонстрував базову самостійну підготовку до відвіданого заняття з урахуванням специфіки освітнього процесу, що дозволило поверхнево проаналізувати організацію, методику викладання та комунікативну взаємодію. Поданий аналіз відзначається недостатнім рівнем критичного аналізу та аргументації. В аналізі подано рекомендації для вдосконалення методики викладання, проте загалом вони потребують додаткової деталізації та більш чітких формулювань.
0	Роботу не виконано у визначений викладачем термін.
Участь в розробці силябусу	
20	Аспірант відзначається високою компетентністю та інноваційним підходом у розробці силябусу/освітньої програми, що виражається у ґрунтовному аналізі вимог сучасного освітнього середовища та дотриманні академічних стандартів, логічній структурованості матеріалу, чіткому визначенні цілей, завдань і очікуваних результатів, а також у вмінні ефективно інтегрувати сучасні педагогічні технології і методи навчання; його активна участь у командній роботі та конструктивне використання зворотного зв'язку сприяють суттєвому вдосконаленню освітнього процесу, що свідчить про високий рівень професійних компетенцій.
10-19	Аспірант проявив достатньо високий рівень участі у розробці силябусу/освітньої програми, демонструючи базову компетентність у визначенні основних цілей, завдань і очікуваних результатів, а також у дотриманні академічних стандартів і структурованні матеріалу; сучасні педагогічні технології інтегровані ефективно, проте окремі аспекти могли б бути розроблені більш глибоко, що свідчить про наявність потенціалу для подальшого вдосконалення; активна участь аспіранта в командній

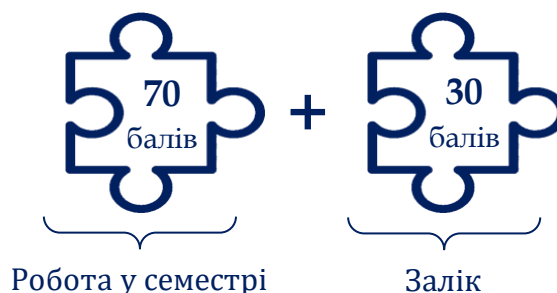

	роботі та конструктивне використання зворотного зв'язку сприяють загальному покращенню освітнього процесу.
1-9	Аспірант бере участь у розробці силабусу/освітньої програми на базовому рівні, демонструючи розуміння основних вимог до структурування навчального процесу та визначення цілей і завдань, але робота потребує додаткової деталізації та покращення логічної аргументації; участь у командній роботі іноді залишається поверхневою, що свідчить про необхідність подальшого вдосконалення професійних компетенцій.
0	Аспірант не брав участі в розробці силабусу / освітньої програми.
Участь в моніторингу / громадському обговоренні ОП	
10	Аспірант демонструє високу активність та професійну компетентність у моніторингу та громадському обговоренні освітньої програми, що виражається у ретельному аналізі ключових аспектів програми, конструктивних зауваженнях і пропозиціях щодо її вдосконалення, активній участі у дискусіях та ефективній комунікації з усіма зацікавленими сторонами, що свідчить про високий рівень залучення і відповідальності аспіранта.
5-9	Аспірант демонструє належну активність у моніторингу та громадському обговоренні освітньої програми, своєчасно висловлює конструктивні зауваження і пропозиції, що сприяють покращенню якості освітнього процесу, і ефективно бере участь у дискусіях із зацікавленими сторонами; проте, окремі аспекти аналізу могли б бути розвинуті більш глибоко для досягнення максимального результату, що свідчить про добрий рівень залученості та потенціал для подальшого професійного зростання.
1-4	Аспірант бере участь у моніторингу та громадському обговоренні освітньої програми на базовому рівні, висловлює окремі конструктивні зауваження, але його аналіз є недостатньо глибоким, а участь у дискусіях залишається обмеженою.
0	Аспірант не брав участі у моніторингу та громадському обговоренні освітньої програми.

УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ ДИСЦИПЛІНИ

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

За шкалою університету	За національною шкалою		За шкалою ECTS
	Екзамен	Залік	
91 – 100	Відмінно	Зараховано	A (відмінно)
81 – 90	Добре		B (дуже добре)
71 – 80			C (добре)
66 – 70	Задовільно		D (задовільно)
60 – 65			E (достатньо)
30 – 59	Незадовільно	Не зараховано	FX (незадовільно – з можливістю повторного складання)
1 – 29			F (неприйнятно – з обов’язковим повторним курсом)

Мінімальний пороговий рівень оцінки за роботу в семестрі складає 30 балів. У разі отримання оцінки «неприйнятно» (нижче 29 балів) здобувач зобов'язаний повторно вивчити курс. У разі отримання оцінки «незадовільно» здобувач має право на два перескладання: викладачеві та комісії. При цьому максимальна підсумкова оцінка після перескладання може бути лише на рівні «достатньо». Замість перескладання комісії, студент може обрати повторне вивчення курсу.

8. ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

НаУКМА сповідує принципи академічної доброчесності, що означає, що всі роботи здобувачі мають виконати самостійно, а у тексті мають міститися відповідні посилання на інформаційні джерела.

Дозволяється використовувати застосунки штучного інтелекту (ШІ) лише як допоміжний ресурс для організації самостійного навчання, розвитку навичок письма, вдосконалення стилю, перевірки граматики, створення мультимедійних матеріалів (анімації, відео, презентації). Забороняється використання застосунків генеративного ШІ для автоматичного виконання завдань, контрольних робіт, тестів чи інших форм оцінювання, а так само для автоматичного створення будь-яких академічних робіт без подальшого редагування та застереження про використання ШІ при підготовці цих робіт.

При використанні засобів штучного інтелекту (наприклад, CHAT GPT) необхідно позначити відповідним посиланням частини тексту, що були згенеровані штучним інтелектом.

Порушення правил використання ШІ тягне академічну відповідальність за порушення академічної доброчесності.

Виконання навчальних завдань і робота в курсі має відповідати вимогам «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти у НаУКМА» (затверджене наказом № 112 від 07.03.2018 року):

https://www.ukma.edu.ua/index.php/about-us/sogodennyya/dokumenty-naukma/cat_view/1-dokumenty-naukma/12-normatyvna-baza-naukma/6-systema-zabezpechennia-iaкости-osvitnoi-diialnosti-ta-iaкости-vyshchoi-osvity/71-normatyvni-dokumenty

<https://bit.ly/3tXf4mi> (Скорочене посилання на документ вище)

Недотримання принципів академічної доброчесності карається не зарахуванням роботи без можливості її перездачі у відповідності до Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти НаУКМА.

9. ДОДАТКИ

Додаток 1

Форма оцінювання заняття за відповідними критеріями

Навчальна дисципліна (модуль освітньої програми) (3 ЄКТС)
Викладач
Мета курсу (загальна)
Наскрізні результати навчання, визначені ОП
Цілі і плановані результати аудиторного заняття
Результати навчання (співвіднесені з цим заняттям)
Застосування інтерактивних методів викладання
Самостійна підготовка студентів
Обрані методи і критерії оцінювання здобувачів
Взаємодія зі здобувачами в аудиторії
Загальний висновок про перебіг заняття (50 слів)
Надання конструктивних пропозицій для покращення організації та проведення заняття

Форма для самооцінювання (для кожного заняття)

Перелік критеріїв для самооцінювання	Так\Ні Прокоментуйте: що вдалося, а що можна покращити
1) <u>Структура дисципліни</u> була зрозуміла для здобувачів	
2) <u>Надані матеріали та ресурси</u> були прийнятні за обсягом і добре сприйняті здобувачами	
3) <u>Взаємодія в аудиторії</u> була успішна і заплановані цілі досягнуті	
4) <u>Навчальні завдання</u> добре виконувалися здобувачами	
5) <u>Обрані методи оцінювання</u> дали можливість оцінити досягнення здобувачів	
6) <u>Тривалість виконання завдань</u> була запланована точно і студенти встигли все виконати	

В цілому найбільше мені вдалося:

В цілому я хочу змінити\ покращити

Затверджено на засіданні кафедри політології НаУКМА
5 вересня 2024 року (протокол № 1)

